

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕКОЛОГІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ РИЗИКІВ

Р.В. Фіняк, студентка 2 курсу,

Східноукраїнський національний університет імені В.І. Даля,
кафедра практичної психології та соціальної роботи,
м. Сєверодонецьк

У науковій літературі зустрічаються достатньо різні трактування терміна «ризик» і вони іноді відрізняються один від одного за змістом. Ряд трактувань розкриває ризик як імовірність виникнення нещасного випадку, небезпеки, аварії чи катастрофи за певних умов (стану) виробництва чи навколишнього середовища людини. Наведені визначення підкреслюють як значення активної діяльності суб'єкта, так і об'єктивні властивості навколишнього середовища. Під ризиком розуміється можлива небезпека втрат, яка обумовлена специфікою природно-кліматичних, економічних та соціальних явищ [1].

Людство завжди жило в умовах ризику. Вплив людини на екологію, що відбуваються у суспільстві, фундаментальні соціально-економічні та соціокультурні зміни супроводжуються посиленням невизначеності, неоднозначності явищ і процесів. Глибоке і вичерпне пізнання дійсності стає неможливим. Знижується можливість прогнозування не тільки віддаленого, але і найближчого майбутнього, що приносить невизначеність і нестабільність в повсякденне життя людей. В умовах стрімко мінливої соціальної реальності ризик стає сутнісною характеристикою людської діяльності. Ось чому важливо усвідомлювати і вміти управляти ризиками [2].

Ризик пов'язаний з можливими втратами в результаті інституційних та структурних перетворень різних сфер суспільства, збоїв соціальних систем і підсистем, а управління ризиками являє собою цілеспрямований вплив на об'єкт, підтримання його в режимі нейтралізації або мінімізації різних загроз і ризиків, що припускає обґрунтовану можливість вибору [3].

Екологічний ризик - ймовірність настання події, що має несприятливі наслідки для природного середовища і викликаного негативним впливом господарської та іншої діяльності, надзвичайними ситуаціями природного та техногенного характеру. Ризик виражає ймовірність екологічного лиха, катастрофи, порушення подальшого нормального функціонування та існування екологічних систем та об'єктів в результаті антропогенного втручання в природне середовище або стихійного лиха [2].

Здавна люди усвідомлювали необхідність наукової рефлексії ризику, вони аналізували природу реальної і надуманої небезпеки, явища страху, неспокою, ймовірності тих чи інших наслідків людської діяльності. Сучасне суспільство істотно розширило предметну область ризику, в ньому формується переконання в можливості впливу на своє майбутнє в бік зниження потенційних небезпек та управління ризиком. У зв'язку з цим, виникає нагальна потреба у проведенні глибокого теоретико-методологічного аналізу проблем ризику, який виявляється об'єктом міждисциплінарних досліджень, загальнонауковою категорією. Слід визнати, що в даний час немає єдиного розуміння ризику в рамках якої-небудь однієї наукової дисципліни, в тому числі і соціології, через що поняття ризику виявилось розмитим і суперечливим. Це свідчить, насамперед, про складність і багатогранність самого явища [4].

Соціальний екологічний ризик має своїм об'єктом соціальну групу. Його джерелом може стати надзвичайна ситуація та зниження якості життя.

За вражаючими об'єктами види ризику можливо поділити на такі види:

- індивідуальний (людина, її здоров'я) - зниження працездатності, захворювання, травма, летальний результат);

- соціальний (суспільство, населення) - соціальні втрати;

- технічний (об'єкти техносфери) - пошкодження, руйнування, припинення функціонування;

- економічний (організації, їхнє фінансове становище) - втрати майна, капіталу, продукції, що випускається, очікуваної вигоди;

- стратегічний (державна, її стабільне функціонування) - шкода життєво важливим інтересам особистості, суспільства, держави;

- екологічний (ОПВ) - забруднення води, повітря, ґрунту, руйнування екологічних об'єктів і систем, які заподіюють шкоду нинішньому поколінню людей і підривають основи для розвитку майбутніх поколінь [5].

Різні соціальні групи по-різному оцінюють внесок різних факторів ризику в загальну смертність. Але, припустимо, загальна смертність від даного чинника ризику - теж не самий об'єктивний показник. Дійсно, адже кількість курців відрізняється від кількості людей, які часто літають на літаках. А вже порівняння з атомними станціями виявляється і зовсім ні до чого. Але що дивно: одні й ті ж люди або групи людей зовсім по-різному поведуться відносно різних факторів ризику. І дуже часто ставлення до цих чинників взагалі не корелює з розрахунковою величиною ризику. Вони курять і літають літаками. А також користуються послугами залізниць. Значить, ризикують. І вважають ризик прийнятним. Деякі навіть катаються

на гірських лижах або займаються альпінізмом. Що зовсім вже небезпечно. Значить, вважають такий ризик для себе прийнятним, а ймовірність передчасної смерті не заслуговує особливої уваги.

Таким чином, спільним у понятті соціального та екологічного ризиків є те, що ризик (як соціальний, так і екологічний) включає невпевненість, чи відбудеться небажана подія і чи виникне несприятливий стан. Зауважимо, що відповідно до сучасних поглядів ризик зазвичай інтерпретується як імовірнісна міра виникнення техногенних або природних явищ, що супроводжуються виникненням, формуванням і дією небезпек, і нанесеного при цьому соціального, економічного, екологічного та інших видів збитку і шкоди.

Л і т е р а т у р а

1. С.А. Тузіков, А.Ф. Лазутський, С.О. Ковжого, Є.В. Карманний, А.В. Писарев Деякі методи оцінювання індивідуального ризику при загрозі та скоєнні терористичного акту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: hups.mil.gov.ua/periodic-app/article/4210
2. Экологические риски как фактор воздействия на человека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://otherreferats.allbest.ru/ecology/00116568_0.html
3. Управление социальными рисками в области потери здоровья [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://works.doklad.ru/view/c7LuUd0wTic/all.html>
4. Риск как социальное явление [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mognovse.ru/znj-kursovoj-proekt-po-discipline-osnovi-menedjmenta-riski-v-d-stranica-2.html>
5. В. І. Шевченко, Б.М.Коржик Деякі аспекти безпеки та оцінки ризиків / В. І. Шевченко, Б.М.Коржик// Коммунальное хозяйство городов. Научно-технический сборник , – No 64 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/2012/1/%D0%92.%D0%86.%D0%A8%D0%95%D0%92%D0%A7%D0%95%D0%9D%D0%9A%D0%9E.pdf>